

## اهمیت سینما در دیپلماسی فرهنگی

چهارمین هفته فیلم چین در تهران با نمایش فیلم «نبرد در دریاچه چانگجین» اثر چن کایگه، کارگردان برجسته سینمای چین آغاز شد. در مراسم افتتاحیه این رویداد محمد خرابی، رئیس سازمان سینمایی با تاکید بر دیپلماسی هنری گفت: دیپلماسی هنری و سینمایی یکی از مؤثرترین ابزارهای ارتباط میان کشورهاست و خوشحالم در این دوره، فرصت برگزاری هفته‌های فیلم متعددی از کشورهای مختلف در ایران و

هفته‌های فیلم ایران در سایر کشورها فراهم شد. وی افزود: سینما به عنوان یک هنر خلاق و دراماتیک، تحریم‌ناپذیر است و در محافل جهانی، جشنواره‌ها و رویدادهای فرهنگی و سینمایی بین‌المللی درخشان ظاهر شده‌است. خرابی با اشاره به ظرفیت‌های اقتصاد سینمای برای گسترش تعاملات سینمایی ابراز امیدواری کرد مسئولان سینمایی چین ظرفیت گسترده سالن‌های سینمایی این کشور را فراهم کنند تا علاوه بر حضور



جشنواره‌ای، سینماگران ایرانی در اکران و اقتصاد سینمای چین هم حضور داشته باشند. براساس برنامه ریزی‌های انجام شده فیلم‌های «نبرد در دریاچه چانگجین» ساخته چن کایگه، «چشم انداز زیبا» به کارگردانی میوون، «کوهستان ابری» به کارگردانی لی جون، «صخره نوردان» ساخته ژانگ ییمو و پویانمایی «خرس‌های بونی: بازگشت به زمین» از دوم تاششم مهرماه در موزه سینما نمایش داده می‌شود.

# برخاستن فیلمفارسی از دنده کم‌دی

این روزها فیلم‌هایی در حال اکران است که از همان قواعد فیلمفارسی مثل قهرمانان پوشالی، رقص، ترانه خوانی و... پیروی می‌کنند که نشان می‌دهد زیر پوست سینمای ایران ابتدالی سازمان یافته شکل گرفته است



نسرین بختیار  
آگروه فرهنگ و هنر

نگاهی به فیلم‌های روی پرده کافی است تا ببینید دیوار سینمای ما با وجود تولیدات سطحی تنزل یافته به حرکات موزون، خوانندگی و بازگشت به دوران فیلمفارسی، تا چه اندازه کج چیده شده است. این موضوعی است که اخیراً مجید مجیدی، کارگردان شناخته‌شده سینما نیز به آن اشاره کرده و از ایجاد چنین فضایی ابراز نگرانی کرده است. مجیدی در صحبت‌هایش گفته که یک روز همه با علاقه جلوی این سینما صف می‌بستند و فیلم‌های دهه‌های مختلف را می‌دیدند و ساعت‌ها راجع به آن بحث و گفت‌وگو می‌کردند، اما امروز گویی بر آن غبار مرگ نشسته و به یک سینمای بی‌هویت که مشخص نیست متعلق به کجاست، تبدیل شده‌است. این سینماگر در ادامه صحبت‌هایش یادآوری کرد که در جشن صدالگی سینما در سال ۱۳۷۲، هشتاد دادم که صدای پای ابتدال در سینما شنیده می‌شود و چیزی نمی‌گذرد که ابتدال پیکره سینما را دربر خواهد گرفت و امروز شاهد این ابتدال هستیم.

### صدای کرکننده پای ابتدال

در واقع مجیدی به‌طور دقیق دست روی نقطه‌ای گذاشته که این روزها به پاشنه آشیل سینمای ایران تبدیل شده و آثاری مخرب، چه به جهت فرهنگی و چه به جهت هنری و در هر ساختاری، بدون آن‌که نسبتی با مردم و سینما داشته باشند، در عرصه سینمای کشور گسترش پیدا کرده که در درجه اول نسبتی با آرمان‌ها، اندیشه و فرهنگ بومی و هویتی ما ندارند و در درجه دوم نوعی کلاژ از فیلم‌های پرفروش دهه‌های گذشته یا فیلمفارسی‌های قبل از انقلاب است. بیشتر فیلم‌هایی از این دست حال و هوایی مفرح و کم‌دی دارند که همگی در سطوح مختلف سعی در بازتولید فضاهای فیلمفارسی قبل از انقلاب دارند. این در حالی است که قرار بود کشور با سینما در عرصه فرهنگ‌سازی پیش‌برود و استراتژی و خط‌مشی کشورمان را از راه این رسانه اثرگذار به جهانیان بشناسانیم؛ نه این‌که به دوران فیلمفارسی‌های قبل از انقلاب برگردیم.

### هماندی اکران با فیلمفارسی

برای این‌که تکلیف‌مان با فیلمفارسی مشخص شود، بد نیست نگاهی به مفهومش داشته باشیم. این اصطلاح به معنای سینمایی است که با مؤلفه‌هایی مثل داستان‌پردازی عجولانه، قهرمان‌سازی پوشالی، حرکات موزون و آوازهایی بدون ارتباط به داستان و بعضاً نشان دادن روابط نامشروع ساخته می‌شوند و روابط علت و معلولی میان شخصیت‌ها الکن است و معمولاً این روابط با شکل نمی‌گیرد یا بسیار ناقص و دم‌دستی است. همچنین عشق‌های غیرواقعی و حادثه‌پردازی هم به سطحی‌ترین شکل ممکن در آن آورده شده است. در حقیقت «فیلمفارسی» سینمایی را هدف می‌گرفت که نه فیلم بود و نه فارسی و در واقع آمیزه‌ای تنجس از این دو واژه بود. این نوع فیلم‌ها معمولاً چند شاخصه در روایت، شخصیت‌پردازی، موقعیت و شکل ساخت فیلم داشتند. فیلمفارسی در روایت با طنزی ساده‌لوحانه همراه بود که شکلی سخیف و توهین‌آمیز داشت؛ یعنی تعلیق و اضطراب‌شان بیشتر به کم‌دی پهلومی زد تا این‌که یک هیجان سینمایی حساب شده باشد. محور داستانی فیلمفارسی حول تصادف‌های باورنکردنی، چرخش‌های داستانی محیرالعقول و

سوءتفاهم‌های اغراق‌آمیز می‌چرخید. به عبارتی دیگر، عنصر هوش و خرد تماشاگران نادیده می‌گرفتند و فقط روی روابط سطحی و دم‌دستی مانور می‌دادند. در بخش شخصیت‌پردازی، آدم‌های این فیلم‌ها معمولاً با وجود این‌که از تیپ‌های آشنای اجتماعی بودند، در حد همان تیپ می‌ماندند و به عنوان یک انسان صاحب هویت و به شکل شخصیت مستقل در نمی‌آمدند. در بخش موقعیت داستانی معمولاً تضادهای طبقاتی در فیلمفارسی با عشق حل می‌شد و همیشه هم در آن سنت و مدرنیسم در حال جنگ هستند که همه چیز در پایان به نفع سنت تمام می‌شد. از لحاظ شکل ساخت فیلم هم فیلمفارسی به شکل عمومی با گرت‌برداری از سینمای بالیوود هند و در فضایی ایرانی ساخته می‌شدند که هیچ چیز جدیدی در آن دیده نمی‌شود.

### فیلمفارسی‌هایی در پوست کم‌دی

حالا که درک خوبی از مفهوم و ویژگی‌های فیلمفارسی به دست آوردیم، بد نیست سری به فیلم‌های امروز روی پرده بزنیم تا ببینیم فیلم‌های امروز چه نسبتی با فیلمفارسی دارند. در حال حاضر «نگراس ۳»، «قیف» و «پول و پارتی» و «مفت‌بر» جزء چهار فیلم اول جدول فروش هفتگی هستند که استفاده از مؤلفه‌های فیلمفارسی به تناسف فضای داستانی در بعضی تنها در بخشی از داستان و در بعضی دیگر بیش از اندازه به کار رفته است. «ملاقات با جادوگر» هم دیگر فیلم کم‌دی در حال اکران است که البته نتوانسته به اندازه دیگر فیلم‌های کم‌دی فروش داشته باشد، اما در استفاده از عناصر فیلمفارسی چیزی از دیگر فیلم‌های کم‌دی کم ندارد.

### مفت‌بری مخاطب

«مفت‌بر» از جمله فیلم‌هایی است که به‌طور کاملاً واضح و آشکاری به دوران فیلمفارسی‌های قبل از انقلاب نقب می‌زند. در فیلم شاهد انواع و اقسام نمادهای

فیلمفارسی هستیم. سوزه جابه‌جایی دو فرد را که یکی از طبقه ثروتمند و دیگری از طبقه فقیر است، در فیلم‌های زیادی از سینمای قبل از انقلاب دیده‌ایم؛ مثل «رضاموتوری» و «صمد و سامی، لیل و لیلی» که در اینجا حامد بهداد عهده‌دار این نقش است. همچنین شکل ادای دیالوگ‌های حامد بهداد و همچنین رقص و خوانندگی‌اش شبیه هنرپیشه‌های قبل از انقلاب (بهرز و توفقی) است. عشق بهداد به زنی از طبقه بالاتر (سحر دولتشاهی) و سوار شدن دو شخصیت اصلی روی موتور کابین دار، عناصر فیلمفارسی‌های قدیم را برای ما زنده می‌کند. نشستن حامد بهداد و سحر دولتشاهی در کنار رودخانه با شیشه‌های نوشابه چیده‌شده که تصویر بازنمایی‌شده‌ای از فیلم «مهدی مشکي» است، گواهی بر این مدعا است که این فیلم تلاش کرده‌تادر زمره فیلمفارسی‌های جای بگیرد و اتفاقاً عادل تبریزی کارگردان آن هم در گفت‌وگویی که با روزنامه جام‌جم داشت، از علاقه خود به فیلمفارسی‌های قدیمی و این‌که دوست دارد فیلم‌هایش یادآور فضای این فیلم‌ها باشد، سخن گفت.

### چیزی شبیه ممل آمریکایی

فیلم «پول و پارتی» داستان پسری از طبقه پایین جامعه‌است که می‌خواهد با کلاهبرداری از یک خانواده بالاشرعی رویای خود و خانواده‌اش را به واقعیت تبدیل کند. همین صهه علاقه‌سیر فقیر به دختر پولدار، همچنین اسم شخصیت‌های فرعی فیلم مثل پری، ملی آمریکایی (یادآور ممل آمریکایی)، لشکر کوسه، خواننده ترانه‌هایی که هیچ ربطی به منطق داستان ندارد، مثل ترانه‌ای از خواننده زن پیش از انقلاب که هر دو شخصیت فیلم همخوانی و باخوانی می‌کنند و در ادامه رقص تانگوی دوشخصیت عمران و شاهدنیز پیش از پیش فضای فیلمفارسی‌های قدیمی را برای ما زنده می‌کند.

### خطر ابتدال در سینما؛ آهسته برانید!

همان‌طور که قبلاً اشاره کردیم، اکثر این فیلم‌ها فضایی کم‌دی و مفرح دارند، اما برداشت فیلمسازان و مسئولانی که به ساخت این فیلم‌ها مجوز می‌دهند از واژه کم‌دی و مفرح، به پایین‌ترین سطح ممکن، یعنی برابر با خوانندگی و حرکات موزون، شوخی‌های مبتذل جنسی، گذشته‌گرایی منفی (همراه با حس ناامیدی نسبت به زندگی در زمان حال)، روابط بی‌منطق، داستان‌های سطحی، عشق‌های آیکی یا زنده‌کردن فیلمفارسی رسیده‌است. جریان‌ی که از شبکه‌نمایش خانگی با فیلم‌های سوپرمارکتی و شانه تخم‌مرغی در دهه ۸۰ رواج پیدا کرد و هنوز هم



### نمایش

## آغاز اکران‌های بین‌المللی «در آغوش درخت»

فیلم سینمایی در آغوش درخت به کارگردانی بابک خواجه‌پاشا و تهیه‌کنندگی محمدرضا مصباح و سجاد نصرالهی که به تازگی به عنوان نماینده ایران در اسکار ۲۰۲۵ معرفی شده است، ۲۰ سپتامبر ۲۰۲۴ (جمعه ۳۰ شهریور) با حضور



مارال بنی‌آدم بازیگر نقش اصلی فیلم و مخاطبان ایرانی ساکن این کشور، با نمایش در شهر ونکوور کانادا اکران خود را در این کشور آغاز کرد. در آغوش درخت به دلیل استقبال در کشور کانادا، در ادامه اکران بین‌المللی خود ۱۸ اکتبر برای بار دوم در شهر ونکوور و همچنین نمایش‌های دیگری در تورنتو در ۱۲ اکتبر و مونترال در ۱۳ اکتبر خواهد داشت. این فیلم سینمایی تاکنون موفق به جذب بیش از صد هزار مخاطب و فروشی نزدیک به پنج و نیم میلیارد تومان در سینماهای ایران شده است.

این اثر همچنین در جشنواره‌های جهانی مختلفی از جمله جشنواره شانگهای کشور چین، جشنواره کارازان روسیه، زوریخ کشور سوئیس و شارجه کشور امارات حضور داشته است.

### جشنواره

## معرفی دبیر هجدهمین جشنواره فیلم مقاومت



با حکم سردار علی مقواساز، رئیس بنیاد فرهنگی روایت فتح، جلال غفاری قدیر برای دومین دوره پیاپی به عنوان دبیر هجدهمین جشنواره بین‌المللی فیلم مقاومت معرفی و منصوب شد. در بخشی از حکم غفاری قدیر آمده است: «نظر به شایستگی، تعهد و توانمندی شما در انسجام بخشی به بدنه هنرمندان بسیجی و نیز با توجه به دستاوردهای دوره گذشته در تبیین نظریه مقاومت در حوزه سینما شما به عنوان دبیر هجدهمین دوره این رویداد معظم فرهنگی هنری منصوب می‌نمایم. امید است در ادامه راه دوره گذشته در بسط و ترویج نظریه متعالی مقاومت و بهره‌گیری از ظرفیت بالای هنرمندان عرصه سینمای متعهد به آرمان‌های انقلاب اسلامی، موبد و منصور باشید.»

در حالی جلال غفاری قدیر برای دومین دوره دبیر هجدهمین جشنواره فیلم مقاومت شده است که در دوره پیشین این رویداد سینمایی با نقدهای جدی روبه‌رو بود. برگزاری این رویداد در عسویه به شکل نمایشی بدون تأثیرگذاری در عرصه سینمای مقاومت نقدی جدی بود که خیلی از کارشناسان و سینماگران به این رویداد سینمایی مطرح کردند.

### قاب

## گزیده کار اما درخشان

امروز ۴ مهر ماه سالروز تولد و درگذشت هما روستاست. اگر زنده بود، ۸۰ شمع بر کیک تولدش خاموش می‌کرد اما حالا ۹ سال است که در آغوش زمین جای گرفته است. روستا در بازیگری گزیده‌کار بود اما در انتخاب‌هایش همیشه دقت داشت. از جمله آثاری که این بازیگر در آن بازی کرده است می‌توان به پرده کوچک خوشبختی، از کرخه تا راین و مسافران اشاره کرد. همچنین حضور هما روستا در سریال‌هایی چون در قلب من یادآور خاطراتی خوش برای تماشاگران است.

